

๒

ฐานขอมูล

๒ ๑
ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลระษฏา

กองการศึกษา เทศบาลตำบลระษฏา

อำเภอเมืองอุกันต์ จังหวัดอุกันต์

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๖ ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบ การบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (๑๑) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๐ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล (๖) ให้ราษฎรได้ศึกษาอบรม (๘) บำรุง ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลรัชฎา จังหวัดภูเก็ตเป็นปัจจุบันและเพื่อสืบสานและ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึง ความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆ ต่อไป

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

- เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
- เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆ ต่อไป

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ (๒๕๔๖, หน้า ๘๒๖) ได้ให้ความหมายของคำว่า ภูมิปัญญาไว้ว่า “พื้นความรู้ความสามารถ” ภูมิปัญญา หมายถึง ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคน หรือเป็นลักษณะสากล ที่หลายถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญา ชาวบ้านในแต่ละถิ่นเกิดจากการแสวงหาความรู้ เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญานี้จึงเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและชาวบ้าน เช่น การประกอบพิธีกรรมของชุมชน หรือประเพณีการรวมกำลังช่วยกันทำงานใหญ่หลวงเกินวิสัยที่จะทำสำเร็จได้โดยคนเดียว เป็นต้น ภูมิปัญญาหมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่า แสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคม ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบต่อกันมาภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรของบุคคลหรือ ทรัพยากรความรู้ก็ได้ทรัพยากรความรู้ที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ความรู้ในสาขาอาชีพหรือวิชาการด้านต่างๆ เช่น การคัดเลือกพันธุ์ข้าว การถนอมอาหาร วัฒนธรรม ศิลปะ จารีตประเพณี เป็นต้น ส่วนทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ชาวนาผู้ประสบความสำเร็จในการผลิต พรหมณ์ผู้เชี่ยวชาญในบายศรี เป็นต้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) เป็นคำที่รู้จักกันมานานพอสมควร เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้ง หลากแง่มุม ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ในแง่มุมต่างกัน

ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

ความสำคัญของภูมิปัญญา แบ่งไว้ ๔ ประการ คือ

๑. ความรู้และระบบความรู้ ภูมิปัญญาไม่ใช่สิ่งที่เกิดแวบขึ้นมาในหัว แต่เป็นระบบความรู้ที่ชาวบ้าน มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เป็นระบบความรู้ที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ฉะนั้นในการศึกษาเข้าไปดูว่า ชาวบ้าน “รู้อะไร” อย่างเดียวไม่พอต้องศึกษาด้วยว่าเขาเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นอย่างไร

๒. การสั่งสมและการกระจายความรู้ ภูมิปัญญาเกิดจากการสั่งสม และกระจาย ความรู้ ความรู้นั้น ไม่ได้ลอยอยู่เฉย ๆ แต่ถูกนำมาบริการคนอื่น เช่น หมอพื้นบ้าน ชุมชน สั่งสมความรู้ทางการแพทย์ไว้ในตัวคน ๆ หนึ่ง โดยมีกระบวนการที่ท ทำให้เขาสั่งสมความรู้ เราควรศึกษาด้วยว่ากระบวนการนี้เป็นอย่างไร หมอคนหนึ่ง สามารถสร้างหมอคนอื่นต่อมาได้อย่างไร

๓. การถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาชาวบ้านไม่ได้มีสถาบันถ่ายทอดความรู้แต่มีกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อน ถ้าเราต้องการเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น เราต้องเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คน อีก รุ่นหนึ่งด้วย

๔. การสร้างสรรค์และปรับปรุง ระบบความรู้ของชาวบ้านไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่แต่ถูกปรับเปลี่ยน ตลอด มาโดยอาศัยประสบการณ์ของชาวบ้านเอง เรายังขาดการศึกษาว่าชาวบ้านปรับเปลี่ยนความรู้ และระบบ ความรู้เพื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนา แก้ปัญหา เป็นทั้ง สติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้นจึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและ แนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ใน หลายวิชาดังที่ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อ เชลล่อการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัยประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทาง เศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัด จำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มหัตถกรรม และอื่นๆ เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในด้านบริหารจัดการค้าการสะสมและบริการ กองทุนและธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิด ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณี ของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิภาพ

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษา โบราณ ภาษาไทย และการใช้ ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณีหมายถึง ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ดังนี้

๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน,เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เป็นต้น

๒. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน,งานแกะหนังตะลุง,งานทอผ้าด้วยมือ. งานเย็บปักถักร้อย,การทำหัวโขน เป็นต้น

๓. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบ หลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการเช่น การ ทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป,การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔. ด้านกาแพทย์ไทย คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย,การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค เป็นต้น

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการ ๓ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า,การสืบชะตาแม่น้ำ ,การทำแนวปะการังเทียม ,การ อนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖. ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม, ประติมากรรม,นาฏศิลป์,ดนตรี,ทัศนศิลป์,คีตศิลป์,การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ,ภาษาถิ่น.หนังสือ,ตำรา,ตำรับอาหาร,งานประพันธ์/บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง,เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่างๆ เป็นต้น

๘. ด้านอื่นๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ด้านศาสนาและประเพณีในพื้นที่ตำบลรัชฎา

๑.ศาสนสถานในพื้นที่ตำบลรัชฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

๑.๑ วัดรัชฎา

สังกัด : มหานิกาย
ที่อยู่ : หมู่ที่ ๑ ตำบลรัชฎา
อำเภอเมืองภูเก็ต
จังหวัดภูเก็ต

๑.๒ วัดรัชฎาราม

สังกัด : มหานิกาย
ที่อยู่ : หมู่ที่ ๕ ตำบลรัชฎา
อำเภอเมืองภูเก็ต
จังหวัดภูเก็ต

๑.๓ วัดเขารังสามัคคีธรรม

สังกัด : มหานิกาย
ที่อยู่ : หมู่ที่ ๕ ตำบลรัชฎา
อำเภอเมืองภูเก็ต
จังหวัดภูเก็ต

๑.๔ วัดพิทักษ์สมณกิจ

สังกัด : ธรรมยุติกนิกาย

ที่อยู่ : หมู่ที่ ๖ ตำบลรัชฎา
อำเภอเมืองภูเก็ต
จังหวัดภูเก็ต

๑.๕ วัดอร่ามรัตนาราม

สังกัด : ธรรมยุติกนิกาย

ที่อยู่ : หมู่ที่ ๓ ตำบลรัชฎา
อำเภอเมืองภูเก็ต
จังหวัดภูเก็ต

๑.๖ มัสยิดลีวาอุลอิสลาม

ที่อยู่ : บ้านบางชีเหล้า หมู่ที่ ๒
ตำบลรัชฎา
อำเภอเมืองภูเก็ต
จังหวัดภูเก็ต

๑.๗ มัสยิดอิสลาฮุดดิน

ที่อยู่ : บ้านทุ่งคา หมู่ที่ ๕
ตำบลรัชฎา
อำเภอเมืองภูเก็ต
จังหวัดภูเก็ต

๒. ประเพณี

๒.๑ ประเพณีถือศีลกินผัก

‘เจี๊ยะฉ่าย’ หรือ ประเพณีถือศีลกินผัก เป็นประเพณีที่ชาวภูเก็ตจัดต่อเนื่องมาอย่างยาวนานตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๓๖๘ โดยจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑ ค่ำถึง ๙ ค่ำ ตามปฏิทินจีนของทุกปี เพื่อบูชาเทวดา เทพเจ้าจีน ทำให้ในประเพณีถือศีลกินผักนอกจากจะเป็นการละเว้นการทานเนื้อสัตว์แล้ว ยังมีพิธีกรรมต่างๆ ที่น่าตื่นตาตื่นใจ เต็มเปี่ยมไปด้วยแรงศรัทธาให้เข้าร่วมรับชมและรับบุญไปพร้อมๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นพิธียกเสาโกเต้ง อันเป็นสัญลักษณ์แห่งการเริ่มต้นการถือศีลกินผัก พิธีอ้วกั๋ง หรือ พิธีแห่พระรอบเมือง รวมไปถึงพิธีสะเดาะเคราะห์ให้เข้าร่วมปลดปล่อยความโชคร้ายสำหรับสาธุชน ไม่ว่าจะเป็น พิธีโก้ยไห้ย (ลุยไฟ) และพิธีโก้ยห่าน (ข้ามสะพานสะเดาะเคราะห์) พร้อมร่วม พิธีส่งพระอันถือเป็นพิธียิ่งใหญ่ในคืนสุดท้ายของประเพณีถือศีลกินผัก

๒.๒ ประเพณีถือศีลอด

การถือศีลอดในเดือนรอมฎอนนั้นหมายถึง การละเว้นการบริโภคอาหาร เครื่องดื่มการร่วมสังวาส งดเว้นการพูดจาโกหก เหลวไหล ไร้สาระ เว้นจากการประพฤติดุชชั่ว ทั้งโดยลับ และเปิดเผย ถือปฏิบัติตามแบบอย่างที่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) ได้ทรงกำหนดไว้โดยให้ควบคุม พร้อมทั้งมือ เท้า หู ตา ใจ ลิ้น และอวัยวะทุกส่วน มิให้ใช้ในทางไร้สาระ ระหว่างรุ่งสาง จนตะวันตกขอบฟ้า ซึ่งผู้ใดถือศีลอดในเดือนรอมฎอนด้วยความศรัทธา และด้วยความหวังในผลบุญ เขาจะรับความอภัยโทษต่อความผิดของเขาที่ทำมาตลอดอดีต เดือนรอมฎอนจึงเป็นเทศกาลอันยิ่งใหญ่ ที่มุสลิมใช้โอกาสนี้เพื่อฟื้นฟูหลักการอิสลามและจริยธรรมของผู้ศรัทธาให้ครบถ้วน เพราะเดือนรอมฎอนจะมีเอกลักษณ์ที่เด่นชัดจากบรรดาเดือนต่างๆ มุสลิมทุกคนจะมุ่งมั่นความดีในเดือนนี้ อันเป็นสภาพที่จะทำให้สังคมมีความเข้มแข็งในด้านศีลธรรม

๒.๓ ประเพณีวันสงกรานต์

รัฐบาลได้กำหนดให้ระหว่างเดือนเมษายนของทุกปี เป็นวันหยุดในช่วงเทศกาล “วันสงกรานต์” เพื่อให้ประชาชนที่ไปทำงานอยู่ต่างถิ่นกลับบ้านหรือกลับภูมิลำเนาเพื่อพบปะญาติๆ และในวันที่ ๑๓ เมษายนของทุกปี เป็นประเพณีสงกรานต์หรือวันปีใหม่ของไทยตามความเชื่อในอดีต เพื่อให้ลูกหลานได้แสดงออกถึงความรักและความเคารพต่อผู้สูงอายุ โดยการขอพรผู้หลักผู้ใหญ่ เพื่อแสดงออกถึงความกตัญญู กตเวทิตาและเป็นการรวมญาติ ตลอดจนประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อแสดงออกถึงความอยู่เย็นเป็นสุข คือ การสรงน้ำพระพุทธรูป สรงน้ำพระภิกษุ รดน้ำขอพรจากผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุ และการละเล่นสาดน้ำ

๒.๔ ประเพณีลอยเรือ

หมู่บ้านแหลมตึกแก หมู่ที่ ๔ ตำบลรัชฎา เป็นหมู่บ้านที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน เป็นชนพื้นเมืองที่อพยพมาจากชายฝั่งทางตอนใต้ของอินโดนีเซีย, ฟิลิปปินส์, เกาะต่างๆ ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เดินทางเข้ามาหากินในท้องทะเล ไม่มีที่อยู่ที่เป็นหลัก เป็นแหล่ง ต่อมาจึงเริ่มมีการตั้งหลักแหล่ง ตั้งถิ่นฐานตามชายหาดต่างๆ เพื่อความสะดวกในการออกหาปลาในทะเล เนื่องจากมีอาชีพทำการประมง มีภาษา วัฒนธรรม ประเพณีที่มีเอกลักษณ์ จนมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ชาวเลหรือชาวไทยใหม่” ในจังหวัดภูเก็ตมีหมู่บ้านชาวเลแห่งใหญ่ๆอยู่ ๔ แห่งด้วยกัน คือ บ้านท่าฉัตรไชย, บ้านแหลมหิน, บ้านราไวย์ และบ้านแหลมตึกแก อำเภอเมือง เป็นหมู่บ้านชาวเลที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีประเพณีวัฒนธรรม ที่ร่วมกันสืบสานมาเป็นเวลานาน คือประเพณีลอยเรือ โดยจัดทำขึ้นทุกปี ในเดือนหก, เดือนสิบเอ็ด วันขึ้น ๑๔ ค่ำและ ๑๕ ค่ำ จัดขึ้นเพื่อเป็นการเคารพบูชา ขอบคุณแม่ย่านางเรือ ขอบคุณท้องทะเลที่เป็นแหล่งทำมาหาเลี้ยงชีพ เป็นการสะเดาะเคราะห์ (ลอยเคราะห์) อีกทั้งยังเป็นการที่ผู้คนในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสมาพบหน้ากัน นอกจากนี้ ยังเป็นการหาคู่ของคนหนุ่มสาวชาวเลที่จะได้มีโอกาส ดูใจกันและกัน และได้แต่งงานกันหลังจากวันลอยเรือ

๒.๕ กิจกรรมทำบุญตักบาตรส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่

ในช่วงเทศกาลวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ของทุกปี ถือเป็นเทศกาลเกี่ยวข้องกับประเพณี และวิถีชีวิตของคนไทย ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชนส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดงานบันเทิง งานรื่นเริง และมหรสพที่หลากหลายรูปแบบ ซึ่งเป็นช่วงระหว่างการสิ้นสุดของวันที่ ๓๑ ธันวาคม ในช่วงส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ โดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย มาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและประกอบกิจการ เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน

๒.๕ ประเพณีลอยกระทง

ประเพณีลอยกระทงเป็นประเพณีที่สำคัญอย่างหนึ่งของไทยที่มีมาแต่โบราณได้ถือปฏิบัติตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น เช่น เพื่อเป็นการให้ความเคารพบูชาและขอบคุณน้ำที่อำนวยประโยชน์ต่างๆ ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และเชื่อว่าเป็นการลอยความทุกข์โศกของตนที่มีอยู่ให้ออกไปจากตัวกับสายน้ำที่ไหลไปนั้นพร้อมกับตั้งจิตอธิษฐานขอพรกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ตนและครอบครัวได้รับแต่สิ่งที่ดี รวมทั้งเป็นการขอขมาลาโทษที่มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์หรือทำความเสียหายแก่น้ำ ซึ่งประเพณีลอยกระทงของไทยจะตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ของทุกปี

แยกตามประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

เทศบาลตำบลศรีษะ

1.สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชื่อ : นายธีรวัธ ศรีตุลารักษ์ (โกอ่าน)

ที่อยู่ : ฟาร์มสุขใจ บ้านแหลมหงอนนุสรณ์

หมู่ที่ ๑ ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

การปลูกผักในล้อยาง “ธีรวัธ ศรีตุลารักษ์” หรือ “แป๊ะอ่าน” ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในภาพลักษณ์ของผู้
อุทิศตนเสียสละเพื่อช่วยเหลือสังคมผู้ด้อยโอกาสโดยเฉพะอย่างยิ่งในเทศกาลกินผักของทุกปี และในวันนี้
นอกจากที่เราจะได้เห็นแป๊ะอ่านในด้านการช่วยเหลือสังคมและดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ด้านการกุศลในภูเก็ตแล้วเรามา
รู้จักอีกมุมมองหนึ่งของแป๊ะอ่าน ในฐานะผู้ใจบุญ ที่ใช้เวลาว่างในแต่ละวันมาปลูกต้นสมุนไพรรักษาโรค นาย
ธีรวัธ ศรีตุลารักษ์ เดิมชื่อ นายจ่วนอัน แซ่ส้อ เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๑ เป็นชาวบางเหลียวโดยกำเนิด
(บางเหลียวมีความหมายว่าที่เก็บอวน แต่ต่อมาได้เพี้ยนเป็นบางเหนียว) มีพี่น้องร่วมท้องรวม ๕ คน

๒. ด้านศิลปะการแสดง

คณะร้องเงิงพรสวรรค์

ชื่อ : นางจิว ประโมงกิจ

ที่อยู่ : หมู่ที่ ๔ ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

นางจิว ประโมงกิจ สาขา ศิลปินนักร้องนักรักษัมรดกไทยดีเด่น “แม่จิว หรือ แม่จิว ประโมงกิจ (พ.ศ.๒๔๘๘-๒๕๖๔) เป็นศิลปินร้องเงิงที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ซึ่งในแวดวงการแสดงพื้นบ้านประเภทนี้ต่างยกย่องพร้อมยอมรับให้ แม่จิวเป็นราชินีร้องเงิง จากการสัมผัสพูดคุยกับ แม่จิว ซึ่งท่านมักจะเรียกตนเองอย่างน่ารักว่าจิวเสมอ พบว่า แม่จิวมีความจำที่ตีเยี่ยมยอด มีปฏิภาณไหวพริบในการด้นสดจริงๆ คุณภาพเสียงโทนสูงที่ทรงพลังโดดเด่นเหนือ เครื่องดนตรีและคลื่นลม แถมนิสัยใจคอที่กล้าแกร่ง เลยไม่แปลกใจว่าทำไมแม่จิวถึงถูกยกย่องให้เป็นราชินีร้องเงิง” “ร้องเงิงเป็นศิลปะเด่นรำพื้นเมือง ของไทยมุสลิมทางภาคใต้ของเรา โดยได้รับถ่ายทอดมาจากชาวมลายู อินโดนีเซีย ซึ่งน่าจะมีความเค้มาจากการเต้นรำของชาวโปรตุเกสและสเปน ที่มาทำมาค้าขายย่านนี้อีกทอดหนึ่ง ชาวเล “อูรักลาโว้ย” เป็นกลุ่มชนพื้นถิ่นที่ร่วมยุคร่วมเหตุการณ์และยังร้องเล่นเต้นรำ “ร้องเงิง” แบบเดิมไว้ได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นที่เกาะลันตา อดีตถือว่าเป็นมหานครของชาวเล และที่เกาะสิเหร่ เมืองภูเก็ต” แม่จิว เล่าให้ฟังว่า “(แม่)จิว พื้นเพเป็นคนเกาะสิเหร่โดยกำเนิด ส่วนพ่อเป็นคนเกาะลันตา เริ่มรำร้องร้องเงิงเมื่ออายุได้ ๘ ขวบ แล้วค่อยๆซึมซับ ฟังคนสามารถด้นกลอนสดเป็นทำนองต่อกลอนร้องโต้ตอบ จดจำเพลงร้องเงิงได้นับเป็นร้อยๆ เพลง โดยไม่ซ้ำเนื้อเพลง” แม่จิวบอกว่าร้องทั้งคืนก็ไม่มีซ้ำ “วงของ (แม่) จิว ชื่อพรสวรรค์ เมื่อสมัย” (แม่) จิว แสดงกับพี่สาวก็ไม่มีชื่อหรือก สมัยที่ยังเป็นสาวรุ่นๆอยู่ เราก็มีการเดินโรงนะ เหมือนวงดนตรีลูกทุ่ง เขาเดินสายนั้นแหละ ไปทุกที่เลย ตามเกาะแก่งต่างๆ ในอันดามันเขาก็จะเอาเรือมารับหรือออกเรือไปแสดง ก่อนถึงเกาะก็จะมีการตีฆ้องร้องเป่า ประภาศให้ชาวบ้านแถวนั้นรู้ว่าคืนนี้จะมีการแสดงร้องเงิง แต่เดี๋ยวนีจะมีร้องเงิงก็ตอนงานประเพณีลอยเรือหรือว่าในพิธีแก้บนต่างๆ ของชาวไทยใหม่และการสาธิตเท่านั้น” “แม่จิวได้มีโอกาส เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ร้องรำร้องเงิงถวายในพระตำหนักสวนจิตรลดาโรหฐาน และอีกครั้งหนึ่งที่ได้ร้องรำร้องเงิง ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชาวเลที่เกาะสิเหร่ นอกจากนี้ยังได้รับคัดเลือกจากคณะกรรมการวันอนุรักษ์มรดกไทย กรมศิลปากร ให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นในการอนุรักษ์มรดกไทย ประจำปี พ.ศ.๒๕๓๕”

รองเง็งคลื่นลูกใหม่
ทายาทผู้สืบทอดของย่าจิว คณะรองเง็งพรสวรรค์

ชื่อ : นายสมโชค ประโมงกิจ

ที่อยู่ : หมู่ที่ ๔ ตำบลรัชฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

หลานแม่จิว เป็นผู้รื้อนำฝ่ายชาย โดยร้ายรำไปพร้อมกับคณะรำฝ่ายหญิง ในบทเพลงต่างๆ เช่น “ทาลัก ทักทัก” “ตันหยง” “ตาเบะ” โดยในงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ปีที่ ๗ ณ ชุมชนชาวเลหาดราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มีการร้องคู่รับส่งระหว่างแม่จิวและคุณสมโชค ซึ่งในระหว่างการร้องรำรองเง็งนี้ ได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติที่เข้ามาชมการแสดง โดยนายสมโชค ประโมงกิจได้กล่าวว่า แม่จิว มีบุตรทั้งหมด ๑๒ คน และหลานๆ รวมทั้งหมด ๒๒ คน ไม่มีใครสนใจรำรองเง็ง นายสมโชคจึงเป็นผู้เดียวที่สืบทอดการรำรองเง็งจาก แม่จิว ในปัจจุบันคณะรองเง็งพรสวรรค์ได้รับเชิญไปแสดงในงานต่างๆ มากมาย และยังคงฝึกสอนเด็ก และเยาวชนในหมู่บ้านแหลมตึกแก รวมถึงการไปถ่ายทอดศิลปะรองเง็งให้กับนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดภูเก็ตด้วย

ชื่อ : นื่องแนน เจริญพร

ที่อยู่ : ๕๙/๒๑๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

ลูกทุ่งเยาวชนเทศบาลตำบลรัชฎา นำโดยนื่องแนน เจริญพร ในชุมชนหาดแสนสุข เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ที่มีเยาวชนอาศัยอยู่หลายครอบครัวซึ่งอาชีพส่วนใหญ่ค้าขาย หาปูหาปลาหาหอยหลอด หอยลาย และในชุมชนจะจัดงานเพื่อให้ชาวบ้านมีความรัก ความสามัคคี ของทุกๆปี นั่นคือ กิจกรรมทางศาสนา “งานสวดกลางบ้าน” และได้เข้าสมัครประกวดร้องเพลงลูกทุ่งในงานและได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทเยาวชนหญิง หลังจากการประกวดดังกล่าวเป็นแรงผลักดันทำให้มีความฝันจะทำวงดนตรี มีนักร้อง แดนเซอร์ ขึ้น จึงได้ชักชวนเยาวชนในชุมชนหาดแสนสุข มาร่วมตั้งวงดนตรีขึ้น จากครั้งแรก มีนักร้อง ๒ คน แดนเซอร์ ๙ คน โดยมีนื่องแนน เจริญพร เป็นหัวหน้าวง และได้รับการสนับสนุนจากคุณสุทัศน์ หงส์บุตร เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมัยนั้นและคุณเจริญ แซ่อ่อง เป็นรองนายก เป็นผู้สนับสนุนโดยเสมอมาจนถึงปัจจุบัน และมีน้องๆเยาวชนจากชุมชนใกล้เคียง มาร่วมวงกว่า ๔๐ คน เมื่อก่อนมีชื่อว่า นื่องแนน เจริญพร ชุมชนหาดแสนสุข ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น ลูกทุ่งเยาวชนเทศบาลตำบลรัชฎานำโดย นื่องแนน เจริญพร และจดทะเบียนรับรองกลุ่มตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๔๘

วัตถุประสงค์ในการทำวงดนตรี

๑. ให้เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด
๒. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
๓. เพื่อให้เยาวชนมีรายได้เสริม
๔. เพื่ออนุรักษ์เพลงไทยลูกทุ่ง
๕. สร้างสัมพันธ์ที่ดีแก่เยาวชนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
๖. ทำให้เยาวชนกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง
๗. ส่งเสริมให้เยาวชนมีเจตคติที่ดีต่อเพลงไทยลูกทุ่ง การแสดง มีร่ามโนราห์ มายากลบลิ้โซว์

วงปล่อยแแก้

ชื่อ : นางถาวร เกียรติถาวรวงศ์

ที่อยู่ : ๓๕/๓ หมู่ที่ ๓ ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

นางถาวร เกียรติถาวรวงศ์ เป็นผู้ที่ได้รับเกียรติบัตร จากเทศบาลตำบลรัชฎา เขตชูเกียรติ ให้เป็นครูจิตอาสาที่สร้างคุณงามความดี และทำคุณประโยชน์ต่อสังคม ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖ รวมถึง ได้รับเกียรติบัตร จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง เป็นวิทยากรโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๖ เป็นผู้สนใจกิจกรรมสันตนาการและร้องเพลงกับครอบครัวและเพื่อนๆ กลุ่มชมรมต่างๆ มีคาราโอเกะที่บ้าน เปิดให้เพื่อนๆ ญาติๆ มาสันตนาการอยู่เสมอ รวมทั้งเปิดบ้านเป็นห้องเรียนการขับร้อง มีครูสอนขับร้องมาสอนโดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายห้องเรียนแต่อย่างใด

นางถาวร เกียรติถาวรวงศ์ เป็นหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมกิจกรรมและสันตนาการ ในคณะกรรมการชมรมครูอาวุโสจังหวัดภูเก็ต : ในปี ๒๕๖๖ ได้เป็นผู้ริเริ่ม จัดตั้ง “วงปล่อยแแก้จังหวัดภูเก็ต” ซึ่งได้เป็นผู้ประสานงานกับมูลนิธิอาจารย์สุกรี เจริญสุข ขอเข้าร่วมเป็นเครือข่าย “โครงการดนตรีพลังบวก วงปล่อยแแก้จังหวัดภูเก็ต” เพื่อดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต ด้วยการขับร้องเพลงประสานเสียงโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานจาก มูลนิธิตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และ มูลนิธิอาจารย์สุกรี เจริญสุข ปัจจุบันมีสมาชิก ๒๔๒ คน มากที่สุดในประเทศไทย สมาชิกมาจากหลากหลายอาชีพ หลากหลายกลุ่ม ครอบคลุมทั้งจังหวัด ล้วนเป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้น ทำให้ผู้สูงอายุ มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีความสุข ทั้งนี้ ทำงานโดยสร้างเครือข่ายตั้งแต่ต้นกับองค์กรสำคัญได้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต และชมรมผู้สูงอายุต่างๆ ในจังหวัดภูเก็ต

๓. ด้านภาษาและวรรณกรรม

(ประชาสัมพันธ์งานต่างๆ เช่น งานชักพระ งานลอยกระทง งานทำบุญสืบปี)

ชื่อ : นายนิത്യ ชูวิจิตร

ที่อยู่ : หมู่บ้านการเคหะ หมู่ที่ ๗ ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

นายนิത്യ ชูวิจิตร (ลุงนิต) ประวัติการทำงาน พนักงานขับรถ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดภูเก็ต - พนักงานส่งเสริมโฆษณาประชาสัมพันธ์ - นักพากย์หนัง - วิทยากรฝึกอบรมการติดตามงานการกรีดยาง ให้กับพนักงานกองทุนฯ ในเขต ๑๔ จังหวัดภาคใต้ เป็นวิทยากรอบรมการทำสวนยางที่ภาคอีสาน ๒ ปี จึงกลับมาจังหวัดภูเก็ต และร่วมก่อตั้งสหกรณ์เครดิตยูเนียนร่วมกับนายภาวัต ศุภสุวรรณ ในหมู่บ้านการเคหะ หมู่ที่ ๗ ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต และดำรงตำแหน่งรองประธานสหกรณ์เครดิตยูเนียนเคหะรัชฎา - ทำงานกับบริษัทไทยประกันชีวิตจำกัดมหาชนตำแหน่งผู้บริหารศูนย์ สาขาป่าตอง - จัดรายการวิทยุทางสถานีวิทยุบ้านบิณฑลเรติโอคลื่น ๙๖.๒๕ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐ น. โดยชื่อว่า ลุงเกล้า หรือ ลุง KL - เป็นคณะกรรมการชมรมชาวสงขลา - พิธีกร การประชาสัมพันธ์งานต่างๆ เช่น งานชักพระ งานลอยกระทง งานทำบุญสืบปี - เป็นบุคคลที่บำเพ็ญประโยชน์ให้กับสังคมและชุมชน โดยไม่หวังผลตอบแทนและทุ่มเทร่างกายแรงใจให้กับชาวบ้านในพื้นที่ตำบลรัชฎามาโดยตลอด

๔. ด้านการแพทย์ไทย

ชื่อ : นายเสริม จันทรัตน์

แพทย์แผนไทยพร้อมที่จะป้องกันบำบัด พิษฟู รักษา จากต้นเหตุ มิใช่ไปแก้ปลายเหตุถ้าเทศบาลมีงบประมาณ ผมอยากทำตรงนี้ ให้กับชาติ" นายเสริม จันทรัตน์ ปัจจุบันจบเภสัชกรแพทย์แผนไทย และจบนวัตกรรมไทย จากพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดภูเก็ต ๒๕๐ ชั่วโมง และได้ทำงานเป็นหมอนวดผ่อนคลายและแก้อาการที่สถานีอนามัย ตำบลฉลอง อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

๕.ด้านศิลปหัตถกรรม ด้านอาหารพื้นบ้านและการทำผ้าซาโนติก

ชื่อ : นางจันทร์แรม ธรรมประเสริฐ

ที่อยู่ : ๖๔/๓๙ หมู่ที่ ๓ ตำบลรัชฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

นางจันทร์แรม ธรรมประเสริฐ เป็นผู้มีความประพฤติดี นิยมและรักษาเอกลักษณ์ของไทย มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อาศัยอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานของความพอเพียง ไม่เบียดเบียนผู้อื่นและสังคม ให้ความช่วยเหลือสังคมและผู้อื่นตามอัตภาพอยู่เสมอ ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดีของบรรพบุรุษศาสนา นางจันทร์แรมจะยึดถือหลักคิดการใช้ชีวิต ดังนี้

- ทำปัจจุบันให้ดี อยู่กับสิ่งรอบข้างรอบตัวให้มีความสุข และอบอุ่นตามอัตภาพของตนเอง
- ดำเนินชีวิตด้วยเหตุและผล ฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ใช้เหตุและผลในการพูดคุย

และในฐานะที่ปัจจุบันนางจันทร์แรมฯ ดำรงตำแหน่งประธานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลรัชฎา ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาชนที่มาจากตัวแทนกลุ่มหรือองค์กรในชุมชนที่อาสาสามารถร่วมกันดูแล ป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัวในชุมชน ขับเคลื่อนภารกิจในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวในชุมชนนั้น นางจันทร์แรมฯ จะยึดหลักคิด/แนวทางในการทำงาน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงาน บรรลุเป้าหมายขององค์กร และเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในพื้นที่ โดยจะคิดอยู่เสมอว่า สิ่งใดที่ตนสามารถช่วยได้ จะช่วยอย่างเต็มกำลังและความสามารถ จะพยายามแนะนำแนวทาง/หาช่องทางต่างๆ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ประสบปัญหาทางสังคม หรือกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ทราบถึงสิทธิสวัสดิการในสังคม และได้รับการช่วยเหลือตามสมควรเหมาะสม สามารถเข้าถึงสิทธิสวัสดิการบริการขั้นพื้นฐานในสังคมได้อย่างเท่าเทียม โดยในท้ายที่สุดหากทุกคนสามารถเข้าถึงสิทธิสวัสดิการบริการต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียม สามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามอัตภาพของตนเอง ปัญหาด้านครอบครัวและปัญหาสังคมก็จะลดน้อยลงไปด้วยเช่นกัน

นางจันทร์แรมมีความเชี่ยวชาญด้านการทำอาหารพื้นบ้านและการทำผ้าซาโนติก โดยได้รับหน้าที่เป็นวิทยากรฝึกอบรมอาชีพหลักสูตรการทำผ้าซาโนติก ผ้ามัดย้อม/อาหารพื้นเมือง ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดภูเก็ต

๖.ด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี ประเพณีลอยเรือ

ชื่อ : นายแดง รักดี

ที่อยู่ : หมู่ที่ ๔ ตำบลรัชฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

ประเพณีลอยเรือ หรือลอยเรือชาวเล เป็นพิธีกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวเลที่ยึดถือปฏิบัติและสืบทอดกันมาช้านาน โดยชาวเลมีความเชื่อว่าเป็นการสะเดาะเคราะห์เพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้านรอดพ้น จากสิ่งที่ชั่วร้าย ทั้งปวง ด้วยการขออำนาจจากผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้านให้ช่วยขับไล่สิ่ง ออัปมงคล และรวมทั้งเป็นพิธีกรรมที่ แสดงถึงความขอบคุณที่ช่วยคุ้มครองให้พวกเขาได้ อยู่รอดปลอดภัยตลอดฤดูมรสุม โดยใช้เรือเป็นพาหนะบรรทุกสิ่ง ชั่วร้ายออกไป ปล่อยให้ไหลไปตามสายน้ำ

ชาวเล ถือว่าการลอยเรือเป็นประเพณีสำคัญที่สุดในรอบปี นิยมจัดขึ้นปีละ ๒ ครั้งๆ ละ ๓ วัน คือในวัน ขึ้น ๑๔, ๑๕ ค่ำ และแรม ๑ ค่ำ ของเดือน ๖ กับเดือน ๑๑ ซึ่งอยู่ในช่วงฤดูมรสุม ส่วนวันลอยเรือชาวเลบางแห่งจะ พากันไปเซ่นไหว้ผีหมู่บ้านก่อนเพื่อความเป็นสิริมงคล ส่วนในการต่อเรือพิธี หรือ ปลาจึก ซึ่งทั้งหมู่บ้านจะต่อกัน เพียงลำเดียว ไม้ที่ใช้ต่อเรือจะเป็นไม้เนื้ออ่อน ส่วนมากนิยมใช้ไม้ระกำ โดยเรือปลาจึกจะมีขนาดกว้าง ๒ ฟุต ยาว ประมาณ ๖ ฟุต ตกแต่งลวดลายอย่างสวยงาม ใบเรือทำจากผ้าดิบ และยังมีการแกะสลักไม้ระกำ เป็นนายท้ายเรือ พายนำเครื่องใช้ประจำวัน อาทิ มีด ครก เสื้อผ้า รองเท้า ฯลฯ ใส่ไปในเรือด้วย จากนั้นเมื่อทำการต่อเรือเสร็จแล้ว ในตอนค่ำ ผู้นำครอบครัวจะนำตุ๊กตาที่แกะสลักเป็นรูปคนโดยแกะจากไม้ระกำ ตามจำนวนสมาชิกของครอบครัว พร้อมทั้งตัดเล็บมือ เล็บเท้า เส้นผมของทุกคนในบ้าน ตลอดจนของแห้ง เช่น กะปิ เกลือ หมาก พลู ที่เตรียมมาใส่ลง ไปในเรือด้วย สำหรับการลอยเรื่อนั้น ในตอนค่ำจะมีหนุ่มสาวชาวเล ร่วมกันเต้นรำวง ร้องรำร้องแฉ่งกันอย่าง ครึกครื้นสนุกสนานจนกระทั่งถึงรุ่งสางของวันใหม่ จากนั้นก็จะมีคนนำเรือปลาจึกปล่อยลงกลางทะเล เมื่อแน่ใจว่า เรือได้ลอยหายลับไปแล้ว จึงเป็นอันว่าเสร็จพิธีกรรมหลัก หลังจากนั้นพวกผู้ชายจะเข้าป่าไปหาไม้มาทำเป็นรูป ไม้ กางเขนจำนวน ๗ อัน ที่ปลายไม้ทั้งสองด้านติดใบกะพ้อ นำไปปักเรียงเป็นแถวตามแนวตั้งจากบกออกสู่ทะเลตรง บริเวณที่วางเรือพิธี ไม้นี้ชาวเล เรียกว่า กายูฮาปัด เป็นไม้ศักดิ์สิทธิ์ คอยปัดรังควานไม่ให้สิ่งอัปมงคลกลับเข้ามาใน หมู่บ้านอีก ชาวบ้านจะปักไม้นี้ไว้จนถึงเช้าวันรุ่ง จึงถอนออกไปปักใหม่เป็นแนวนอนยาวตลอดตั้งแต่หัวหมู่บ้าน จนถึงท้ายหมู่บ้าน เป็นอันเสร็จพิธีลอยเรือ บรรดาพี่น้องชาวเลจากที่ต่างๆ ที่สนุกสนานรื่นเริงกันมาหลายวันก็ถึง คราวต้อง เลิกกรา รอนจนกว่าพิธีลอยเรือในครั้งหน้าจะเวียนมาบรรจบอีกวาระหนึ่งจึงถอนไม้กายูฮาปัด อัดท่อนเก่าออก เพื่อนำท่อนใหม่มาปักแทน